

Wegwezen!

Liturgiesuggesties:

Schriftberijming 6: 1 en 2 of Psalm 36: 2 en 3

Schriftberijming 6: 3 of Psalm 95: 1 en 3 OB

Psalm 119: 58 of Psalm 19: 5

Lucas 15: 1-20

Psalm 116: 1 en 2 OB

1^e deel formulier avondmaal

Psalm 116: 3 en 4 OB

Na verkondiging: Psalm 25: 3, 4 en 9

Psalm 33: 11 OB

Gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

Wegwezen ... !

Je kent die uitdrukking wel.

We roepen het elkaar toe, meestal in minder leuke situaties:

Als de grond onder je voeten te heet wordt.

We zeggen het soms ook smalend, minachtend waarbij we de schouders ophalen: Ik moet zien dat ik hier weg kom.

Ik hou het in deze werkkring niet langer uit.

Ik blijf hier toch altijd een tweederangs figuur.

Wegwezen ...!

Ik wil wat hogerop.

Ik wil wat van de wereld zien.

Ik wil vrij zijn in mijn doen en laten.

Hier kijken ze me voortdurend op de vingers.

Wegwezen ... zei die jongste zoon uit de gelijkenis die Jezus vertelt.

Het is te begrijpen.

Die jongen toont tenminste initiatief.

Daar is niets op tegen, nietwaar?

Nee, er is, jongens en meisjes, niets op tegen om weg te gaan, eens verder te kijken dan je neus, je straat, je dorp, je gemeente ... lang is.

Om te zoeken naar nieuwe mogelijkheden.

Om tot grotere ontplooiing van je capaciteiten te komen.

Wáárom zou daar iets op tegen zijn?

Wie geen enkele uitdaging aangaat, loopt de kans een kniesoor te worden.

Zoals die oudste zoon, uit die gelijkenis van Jezus.

Maar om dan verachtelijk om te kijken ... naar je afkomst, of ... om helemaal niet meer om te kijken ...

O ja, je hebt misschien ook op een gegeven moment tegen jezelf gezegd:

wegwezen ...!

Zo gezegd, zo gedaan.

Ik ben het milieu ontgroeid zeggen we dan.
Je kijkt er eigenlijk een beetje op neer.
Een beetje verachtelijk.
Maar tegelijk bekeer je daar mensen mee.
En niet zo'n beetje ook.
Je vader bijvoorbeeld, of je moeder.
Die liggen er wakker van.
Want hun lieve zoontje of hun lieve dochttertje heeft gezegd: wegwezen ...!
En ze bidden voor hen.
Dat is tenminste nog iets wat ze - van hun kant - kunnen doen.
Maar hebben ze ook tegen het geloof gezegd: wegwezen ...?
Soms komen ze terug.
Nog één keertje. Op de begrafenis.
Of zelfs dát niet eens. Over verachtelijk gesproken.
Het zou wel eens goed zijn om - als was het maar die ene keer - eens om te zien.
Naar vader en naar moeder.
Naar de God van je vader en je moeder.
Vóóordat Hij tegen je zegt: wegwezen ...!

*

"En Hij zeide: iemand had twee zonen."
Iemand: Een vader - Twee zonen: Twee jongens.
Gewoon een vader en ... gewoon twee jongens.
Ja, natuurlijk gaat het in deze gelijkenis over God de Vader.
Maar intussen grijpt de Here Jezus naar een beeld uit het gewone leven: want een gelijkenis lijkt altijd op de werkelijkheid.
Misschien is het wel zo, dat u (vanmorgen) uw eigen gezinssituatie herkent in deze gelijkenis.
Daarom is het maar beter om deze gelijkenis de gelijkenis van de vader te noemen.
Want maar liefst 11 keer komt het woord "vader" in deze gelijkenis voor.
Alles draait om de vader.
Om zijn geduld en zijn ontferming.
Om zijn vaderliefde die gaat ... tot het uiterste.
De gelijkenis van de Vader.

*

Eerst iets over de achtergronden waartegen we deze gelijkenis moeten lezen.
Het verhaal, broeders en zusters, jongens en meisjes, dat de Here Jezus in deze gelijkenis vertelt, speelt duidelijk in een andere wereld dan die waarin wij leven.
Het is een agrarische wereld, waarin hongersnoden nog kunnen voorkomen.
Het is ook een wereld zonder sociale voorzieningen en zonder liefdadige instellingen.
In onze wereld zou de jongste zoon altijd wel iets opgescharreld hebben, al was het maar bij het Leger des Heils.
Bovendien speelt het verhaal zich ook af in een totaal andere godsdienstige wereld.
Varkens hoeden en varkensvoer waren voor een Jood uiterst verachtelijke zaken.
Een varken was een onrein dier.

En door varkens te hoeden plaatste iemand zichzelf buiten de gemeenschap met de mensen en ... ook buiten de gemeenschap met God.

Hoewel het verhaal zich dus afspeelt in een tijd en in omstandigheden die niet meer de onze zijn, is de inhoud van het verhaal nog wel degelijk ook van onze tijd.

Het gaat namelijk in deze gelijkenis ... om de liefde van de Vader, om de liefde van God.

En die is immers van alle tijden.

Het gaat in deze gelijkenis in de eerste plaats om de Vader.

Hij is de centrale figuur.

Het gaat om zijn liefde en om de reactie van zijn beide zonen op die liefde.

Dat blijkt trouwens ook uit het verband waarin deze gelijkenis staat.

De aanleiding lezen we in Lucas 15: 1 en 2.

"Al de tollenaars nu en de zondaars plachten tot Hem te komen..."

Jezus was voor hen - wat wij zouden zeggen - een trekpleister.

De Farizeeën en de schriftgeleerden vonden dat maar niets.

Hij ontvangt zondaars en eet met hen, zeiden ze.

Hij staat open voor hen.

En Hij kan zich niet verschuilen achter onwetendheid.

Hij kan zich niet verontschuldigen door te zeggen: Ik wist niet wie dat waren.

Nee, er is hier sprake van de zondaars. Iedereen kent ze.

De zondaars, het duidelijk herkenbare uitschot van de joodse samenleving.

Daar houdt je je niet mee op.

Het was, broeders en zusters, jongens en meisjes, inderdaad een merkwaardig verschijnsel, dat al de tollenaars en zondaars tot Jezus kwamen.

Ze plachten dat zelfs te doen, zegt Lucas.

Zo waren ze anders helemaal niet.

Ze hadden geen interesse voor de kerk.

Maar bij Jezus, die toch ook een rabbi, een kerkelijke figuur was, kwamen ze wel, omdat ze voelden: Hij is anders.

Ze proefden bij Hem, dat Hij niet alleen de braven liefhad, maar ook de zondaars.

Daarom morden de Farizeeën.

Jezus viel uit de toon.

Hij was een eigenzinnige rabbi.

Zijn gedrag en zijn optreden waren hoogst ongewoon.

Hij onderhield kontakten met ... tollenaars en zondaars.

Zulke mensen moest je niet ... liefhebben.

Zulke mensen moest je laten voelen, dat ze er naast lagen.

Dat ze helemaal geen recht hadden op vriendelijkheid en liefde en gemeenschap.

Dat is, broeders en zusters, jongens en meisjes, de achtergrond waartegen we deze gelijkenis moeten lezen.

En we vinden beide typen, de zondaars en de Farizeeën, terug in de gelijkenis.

De zondaars worden aangeduid door de jongste zoon,

de Farizeeën door de oudste zoon.

We richten (vanmorgen) onze blik op die jongste zoon.

*

"En Hij zeide: Iemand had twee zonen.

De jongste van hen zeide tot zijn vader: Vader, geef mij het deel van ons vermogen, dat mij toekomt.

En hij verdeelde zijn bezit onder hen"

Bijna argeloos wordt hier verteld wat de jongste zoon vraagt, eist: Vader, ... geef mij. Argeloos wordt erbij verteld dat de vader deze eis inwilligt en zijn bezit onder zijn beide zonen verdeelt.

Die jongste zoon, broeders en zusters, jongens en meisjes, wil onder zijn Vader vandaan.

Hij wil vrij wezen.

Hij voelt de aanwezigheid van zijn vader als een knellende band en als een beknotting van zijn vrijheid.

Zijn Vader en het huis van zijn Vader stonden zijn ontwikkeling en zijn ontplooiing in de weg.

Hij zou in dat huis nooit zichzelf kunnen zijn of zich kunnen uitleven.

Hij zou er nooit het volle leven leren kennen.

Dat is inderdaad een erg actuele zaak.

Hoeveel spanningen tussen ouders en kinderen komen daar niet vandaan?

Er wordt vaak en veel gesproken over - wat wij dan noemen: het generatie-conflict.

Daar zijn spanningen tussen ouders en kinderen wel voor een deel toe te herleiden, maar niet volledig.

De diepste oorzaak van zulke conflicten - althans in christelijke gezinnen - ligt denk ik hierin, dat veel jongeren de christelijke sfeer thuis ... als een belemmering voor hun ontplooiing ervaren.

Ten diepste is hun conflict met hun ouders en hun breuk met hen ... vaak een conflict met God en met Christus.

Dat is natuurlijk niet iets van vandaag de dag.

Het aantal jongeren dat vroeger de weg opging van de jongste zoon, was toen veel kleiner dan vandaag.

Wie toen de durf had deze weg te gaan, werd uitgestoten uit de gemeenschap.

Er was toen ... veel meer moed nodig om een breuk met het huis van je vader en met God aan te durven ... dan tegenwoordig.

In onze tijd is dat sterk veranderd.

Langzamerhand is het zo geworden, dat er moed nodig is om nog een goed woord te zeggen ten gunste van je ouders en van God.

Maar de motieven en de achtergrond zijn gebleven.

De jongste zoon wil .. vrij zijn.

Zijn Vader ziet hij als een inbreuk op zijn leven.

Hij wil zélf bepalen wat hij doen en laten zal.

Hij wil een eigen leven leiden en niet langer aan de leiband van zijn Vader lopen.

Hij heeft genoeg van de regeltjes en afspraken die thuis gelden.

Wat zie en ervaar je nu van het leven, als je altijd maar naar je Vader luistert?

Dan glijdt het leven langs je heen.

Thuis mag je dit niet en dat niet.

Je kunt je nooit eens uitleven en je laten gaan.
Er zijn altijd banden die je knellen.
Je bent nooit eens echt vrij!

Als zo'n ei gebroed wordt, komt er een dag waarop de schaal breekt en een kuiken tevoorschijn komt.

Dan komt de breuk met God.

Dan verdraag je Christus niet langer in je leven.

Dan wil je niets meer met Hem en met zijn Woord te maken hebben.

Dan wil je je eigen baas zijn en zelf je eigen leven bepalen.

Dat wil die jongste zoon.

Bovendien heeft hij nog de durf en de brutaliteit om van zijn Vader zijn erfdeel te eisen: "Vader, geef mij het deel van ons vermogen, dat mij toekomt."

De toon waarop hij het vraagt is veelzeggend. Geef mij...

Het is de toon, die je nogal eens aantreft in gebeden.

Geef mij ... een goed inkomen, Vader.

Geef mij ... een goede gezondheid.

Geef mij ...

Het kan, broeders en zusters, jongens en meisjes, zo dwingend, zo eisend zijn.

Daar spreekt geen eerbied voor de Vader uit.

Wat die jongste zoon wil is bovendien ongehoord, ongebruikelijk, onfatsoenlijk.

Hij durft zijn erfdeel te vragen ... terwijl zijn vader nog in leven is.

En een gewone vader zou dan ook gezegd hebben:

Jongen, ben je nou helemáál ...

Of: 't Is een schande, zo je vader op z'n hart te trappen.

Of: Ik zal je leren, dan zal je avontuurlijkheid wel bekoelen.

Of ... gevoeliger: Ben ik dan niet goed voor je geweest?

Een zeker iemand, een vader uit de Bijbel, doet anders.

"En hij verdeelde het bezit onder hen."

Twee-derde voor de oudste zoon, want die bezat als eerstgeborene volgens Deuteronomium het eerstgeboorterecht.

Een-derde deel blijft rechtens over voor de jongste zoon.

Zo krijgt de jongste zoon zijn deel.

Maar volgens de oosterse familie-wetten is hij door deze boedelscheiding ... uit de familie-gemeenschap getreden.

Voor de wet is de jongste zoon ... geen kind meer.

Hij heeft geen enkel recht van spreken meer.

Hij kan op niets meer aanspraak maken.

Hij heeft zichzelf van zijn vader, van zijn familie ... afgesneden.

Wegwezen dus.

*

"En weinige dagen later maakte de jongste zoon alles te gelde en ging op reis naar een ver land."

De scheiding is niet alleen resoluut, maar ook definitief.

Men moet thuis maar niet meer op een terugkeer rekenen.

Een zoon verlaat zijn ouderlijk huis en gaat weg ... ver weg.
Daar zie je, broeders en zusters, jongens en meisjes, de jongste zoon gaan.
Hij is trots op zichzelf en zijn zelfstandigheid.
Je ziet hem - ver van zijn Vader - in het rosse leven duiken. In het leven, zoals hij dat noemt.
Je ziet hem genieten en je hoort hem tot zichzelf zeggen: Eindelijk ben ik mijzelf.
Eindelijk ben ik vrij.
Maar in feite is hij daarginds niet los van zijn Vader.
Het geld dat hij uitgeeft aan zijn buitensporige feestjes en fuifjes en aan zijn dure vriendinnetjes is in feite van zijn Vader afkomstig.
Hij kan zich daar alleen maar laten gaan en ... ook daar alleen maar zijn wat hij is, dankzij zijn vader.

Het is, jongens en meisjes, een illusie te menen dat je vrij kunt zijn een je eigen leven kunt maken.
Mensen kunnen wel denken dat ze God uit hun leven hebben uitgebannen, dat ze los van God zijn, niet meer afhankelijk van Hem.
Maar dat is een ... illusie. Juist in zijn on-afhankelijkheid en vrijheid blijft die jongen ... gebonden aan zijn vader.
Het is dan ook opvallend, dat de Vader zijn zoon - zondermeer - laat gaan en hem zijn erfdeel - zonder protest - in handen geeft.
Hij houdt hem niet tegen en zegt niet: Van mij krijg je geen cent.
Dat is wel vaak onze reactie in zulke situaties.
Wij willen als ouders onze wil opleggen en afdwingen.
Maar God dwingt niemand thuis te blijven.
Hij dwingt niemand tot huichelen.
Hij houdt niemand tegen die - met alle geweld - met Hem breken wil.
Hij maakt hen het vertrek niet onmogelijk.

In dezelfde lijn werkte ook de Here Jezus. In Johannes 6 lezen we, dat velen van Hem weglopen.
Wat Hij zei, was voor hen te hard om te horen.
Ze vonden het onverteerbaar.
En ze volgden Hem van dat moment niet meer.
Dan vraagt Christus aan zijn discipelen: Jullie willen toch ook niet weggaan?
Hij verwacht dat niet.
Maar Hij laat die mogelijkheid open.
God en Christus beroven ons niet van onze vrijheid en verantwoordelijkheid.
In tegendeel: De zoon in de gelijkenis krijgt de vrijheid om te kiezen.

*

Maar hoe ervaart de jongste zoon zijn gekozen vrijheid?
Brengt het hem wat hij ervan verwachtte?
In het begin, broeders en zusters, jongens en meisjes, heeft het er alle schijn van.
Het is alsof hij een gemis van jaren moet goed maken.
Hij zet de bloemetjes dan ook goed buiten.
En hij heeft een gevoel van opluchting.
Eindelijk ben ik vrij.

Eindelijk ben ik mezelf.
Eindelijk proef ik het leven.

Totdat de bodem van zijn schatkist zichtbaar wordt.
"Toen hij er alles doorgebracht had, kwam er een zware hongersnood over dat land ... en hij begon gebrek te lijden."
Toen pas kwam hij er achter, dat zijn vrijheid kanten had, die hij nooit vermoed had.
Toen pas ontdekte hij de leegte waarin hij terecht gekomen was.
Niemand trok zich iets van hem aan.
Hij was immers terecht gekomen in een ver land.

Nu moet u weten, dat in de Bijbel het woordje ver een aanduiding is van de heilloze afstand, waarin een levende ziel verwijderd is van zijn behoud of van zijn redding.
Wie ver van iets of iemand is, die is er hopeloos aan toe.
Die jongen had het niet slechter, heillozer kunnen treffen.
Door naar dat verre land te reizen heeft hij zich afgesneden van het land, dat zijn behoud kan zijn.
Hij is zijn eigen ondergang, vrijwillig, moedwillig te gemoet gegaan.
De zoon is ... verloren. Dood.
Hij is niet meer in het land der levenden.
Zijn Vader weet dat.
En Hij volgt zijn zoon met ogen vol zorg en pijn, vol medelijden en verdriet.
Straks zullen die ogen van zijn Vader hem al van verre zien aankomen.
Met ontferming bewogen.

En dan te bedenken, dat de Here Jezus deze gelijkenis vertelt met het oog op de zondaars en de tollenaars.
"Iemand had twee zonen..." vertelt Jezus.
Ze zijn beiden zonen van die ene Vader.
Dat is een belangrijk punt.
Alsof Jezus daarmee tot de Farizeeën en schriftgeleerden wil zeggen: Denk erom ... het zijn jullie broers.
Ze zijn zonen van God.
Ze kunnen de Vader ... op het hart trappen, Hem negeren en bij Hem weglopen.
Maar dat verandert niets aan het feit dat ze zonen zijn - en voor hun Vader - ook zonen blijven.
Eén is hun aller Vader.
En Hij blijft dat ook.
Ook al zijn ze nog zover van Hem verwijderd en al staan ze nog zover van Hem af, Hij is er.
En zijn hart blijft naar hen uitgaan.

*

Die Vader, broeders en zusters, jongens en meisjes, en zijn liefde staan levensgroot in het centrum van deze gelijkenis.
Daarom kan die jongen het ook niet langer uithouden.

Het staat er zo prachtig: "Toen kwam hij tot zichzelf ... Ik zal opstaan en naar mijn vader gaan en tot hem zeggen: Vader, ik heb gezondigd tegen den hemel en voor u, ik ben niet meer waard uw zoon te heten ..."

Het uiterste van de verloren zoon is tegelijk het uiterste van Gods ontferming, las ik ergens.

"Ik zal opstaan ... en hij stond op."

Kan een zoon, die dood is ... wel opstaan?

Kan een zoon, die verloren is ... wel één stap verder komen?

Alle nadruk, broeders en zusters, jongens en meisjes, valt in deze gelijkenis op de Vader.

De liefde van de Vader brengt verloren zonen en dochters dichterbij.

Die jongen kan uit zichzelf niets doen.

Hij is in een ver land.

Hij is - in feite - afgeschreven, dood.

Hij kan werkelijk niets doen dat hem naar zijn Vader brengt.

Zijn Vader brengt hem thuis.

Hij redt hem met ogen vol liefde en ontferming.

Hij wordt door de Vader gezien: "... toen hij nog veraf was."

Dat wil zeggen, toen hij nog reddeloos verloren was.

De ogen van de Vader doen hem opstaan, deze doodgewaande, deze verloren zoon.

Kijk, wil de Here Jezus zeggen: Die Vader staat op de uitkijk.

Hij kijkt of zijn verloren zonen en dochters tot zichzelf zijn gekomen, zondaars, tollenaars.

Of ze nog niet tot zichzelf zijn gekomen.

Want ze moeten terug.

Terug naar de Vader, die al met open armen op hen staat te wachten.

*

En wees nou eens eerlijk: We zijn toch, broeders en zusters, jongens en meisjes, geen steek beter dan die jongste zoon uit de gelijkenis.

We willen toch ook het liefst ... vrij-zijn.

Als het aan ons lag zouden we toch ook zeggen: Wegwezen ...!

En toch ... God schrijft zijn verloren zonen en dochters niet af.

Het blijven zijn kinderen.

Ook wij zullen terug moeten naar de Vader.

Hij staat op u, op jou, op mij te wachten.

Hij heeft ons met zijn liefdevolle vader-ogen gevonden.

Hij ziet ons liggen in de zwijnenstal van ons zondige leven.

Hij zoekt en wacht tot verloren kinderen tot inkeer komen en terugkeren tot Hem.

Zullen we ons, broeders en zusters, jongens en meisjes, door deze Vader-ogen laten vinden?

"En toen hij nog veraf was, zag zijn vader hem en werd met ontferming bewogen."

We moeten en mogen terug naar het vaderhuis.

Waar een tafel voor ons wordt aangericht.

Waar feest gevierd wordt om de terugkeer van verloren kinderen.

Verloren ... en gevonden!

*

Volgende week zondag vieren we weer het Heilig Avondmaal.
We overzien vandaag ons leven: Heeft het dat gebracht, wat we er van verwachtten?
Heeft ons leven - zonder God - ons echt geluk en vrede gebracht?
Een week van bezinning en verootmoediging.
Een week om tot onszelf in te keren.
Een week van zelfonderzoek.
Een week van zoekende ogen van de Vader.
Misschien dat u zich herkent in die verloren zoon.
Een zoon ... die ver af was.
Zijn eigen leven leidde. Een leven zonder God.
Maar ook een zoon, die opstaat en terugkeert.
Terug naar de Vader.
Een zoon, die z'n opstandigheid en zondigheid voor zijn Vader durft te belijden.

Het is, broeders en zusters, jongens en meisjes, de liefde van die Vader, die ons doet ontdekken, dat het niet de bedoeling van ons leven is, bij de varkens om te komen van de honger.
Ons levensdoel is het huis van de Vader.
Daar mogen we straks feestvieren.
Het Avondmaal grijpt daar alvast op vooruit.
Het wil ons sterken op de reis naar Huis.
Misschien is het nog een lange reis om te gaan.
Houdt moed, geeft de strijd niet op.
De maaltijd wacht.
Hongerigen zullen verzadigd worden, armen met goederen vervuld.

Nog is het tijd om wederom te keren.
Wees niet bezorgd als iemand tot je spreekt:
Denk je nu echt, dat God je nu nog zal begeren,
nu je zo diep in ongetrouwheid steekt?
Wees niet bezorgd. Heb je spijt van 't oude leven,
hou je van Hem, Hij zal je niet ontgaan;
God zal je schuld vergeten en vergeven,
en nemen jou als kind van Hem weer aan.

Amen.

Ds. Jan K.C. Kronenberg, Stadskanaal 14 juni 1987

! Graag een mailtje wanneer deze preek in een gemeente wordt gelezen. !